

פנייה למשרד התובע של בית הדין הפלילי הבינלאומי

על פי סעיף 15 לאמנת רומא

פשעי מלחמה בחדר החקירות:

המדיניות הישראלית השיטתית של עינויים, יחס בלתי אנושי ומשפיל, העברה בלתי חוקית, ומניעת משפט הוגן

כלפי עצירים פלסטיניים

מוגש בכבוד רב למשרד התובע במסגרת החקירה בנושא המצב במדינת פלסטין

יוני 2022

תקציר מנהלים

פנייה זו ממחישה כיצד סוכני שירות הביטחון הכללי (שב"כ) ופקידי ממשל אחרים נוקטים באופן שיטתי עינויים ויחס בלתי אנושי או משפיל כלפי פלסטינים החשודים במעורבות בעבירות ביטחון, ולשם כך מעבירים אותם בכפייה מהשטחים הפלסטיניים הכבושים לתוך ישראל, ומונעים מהם את הזכות הבסיסית למשפט הוגן. פנייה זו מוגשת על ידי [הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל](#) (להלן: "הוועד"), עמותה ישראלית שנוסדה בשנת 1990 ומוקדשת למיגור עינויים ויחס אכזרי, בלתי אנושי ומשפיל. הוועד, ביחד עם הפדרציה הבינלאומית לזכויות אדם (The International Federation for Human Rights (FIDH), (להלן: "הפדרציה"), ארגון בינלאומי לזכויות אדם שנוסד בשנת 1922 והמאגד בתוכו 192 ארגונים חברים מ-117 מדינות, טוען כי הפשעים המתוארים במסמך זה הם חלק מהותי מפשעי המלחמה המבוצעים במסגרת המצב במדינת פלסטין, ומשום כך מבקש כי משרד התובע בבית הדין הפלילי הבינלאומי יחקור פשעים אלה כחלק מהחקירה שהוא מנהל בנושא זה.

הבסיס העובדתי

[למעלה מ-1,300 תלונות בדבר עינויים](#) על ידי שירות הביטחון הכללי (שב"כ) הוגשו למשרד המשפטים הישראלי בין 2001 ליוני 2021. תלונות אלה הובילו לשתי חקירות פליליות בלבד, ולאפס כתבי אישום. פנייה זו מבוססת על 17 מקרים שבהם אנשים המיוצגים על ידי הוועד נחטפו מהשטחים הפלסטיניים הכבושים (להלן: "השטחים") למטרת חקירה על ידי כוחות הביטחון הישראליים, אשר כללו עינויים ויחס בלתי אנושי ומשפיל. 17 מקרים אלה, המובאים במסמך זה בעילום שם, נכללים בתחום סמכותה הטריטוריאלית והתקופתית של חקירת משרד התובע: כולם נוגעים לפשעים שהחלו בשטח פלסטיני לאחר יוני 2014. כל חומרי הראיות – כולל תלונות הקורבנות וראיות תומכות – שמורים במקום מאובטח על ידי הוועד. משרד התובע מוזמן לקבל גישה ישירה לחומרי ראיות אלה, על פי בקשתו.

קיימת מסכת ראיות משמעותית בדבר מעצר פלסטינים במקומות בשטחים על ידי צוותים של חיילי צה"ל וסוכני שב"כ. לאחר קשירת עיניהם והתעללות בהם בחקירות שדה, הם מועברים, דרך שגרה, למקומות מעצר מחוץ לשטחים. שיטת העברה לא חוקית זו, המהווה העברה כפויה לצורך עינויים (extraordinary renditions), נוגדת את [סעיף 76 לאמנת ז'נבה הרביעית](#) (הקובעת כי מעצמה כובשת לא תעצור תושבים של שטח כבוש בבתי כלא מחוץ לשטח הכבוש). מעצרים מתבצעים או מוארכים דרך שגרה תחת צווים מינהליים. במהלך אותם מעצרים והעברות לישראל, נתונים עצירים פלסטיניים לא אחת לעינויים, יחס בלתי אנושי ומשפיל, ומעשים בלתי אנושיים אחרים. יחס זה מתחיל על אדמת השטחים הפלסטיניים הכבושים.

חקירות שב"כ אלימות מתרחשות במתקני מעצר ישראליים בכמה מקומות: קישון ("גילמה"), פתח תקווה, ירושלים ("מגרש הרוסים"), אשקלון (עסקלאן), ובאר שבע. במהלך חקירות אלה, המכוננות בלשון נקייה "חקירות צבאיות", נתונים עצירים פלסטיניים לשיטות העינויים הקשות ביותר של השב"כ. הוועד והפדרציה טוענים כי התעללות ועינויים אלה הם מעשה מתמשך, שראשיתו במעצר בשטחים.

השיטות הננקטות בחקירות מסוג זה כוללות שיטות שנאסרו במפורש במסגרת [בג"ץ 5100/94 הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל נ' ממשלת ישראל](#), משנת 1999 (ראה בג"ץ [הוועד הציבורי](#) להלן). שיטות אלה כוללות כבילת עצירים לכיסאות בתנחות לחץ שונות, כגון תנחות "הבננה" ו"הצפרדעי", לעיתים תוך טלטולם, סטירתם או הכאתם, ומשיכת גפיים בכיוונים לא טבעיים. שיטה רווחת במיוחד היא מניעת שינה, לעיתים באמצעות חקירות רבות וממושכות הנמשכות למעלה מ-30 שעות, וכן חקירה או החזקה בטמפרטורה קרה מאד, ומעצר בתאים מזוהמים ושורצי חרקים, תחת אור מלאכותי רצוף. הוועד תיעד מקרים של חקירה בעירום; מניעת גישה לשירותים; איומים מיניים, וכן איומים על בני משפחה. שיטות שונות אלה משמשות לא אחת בו זמנית או במחזוריות,

במשך כמה ימים. הוועד קיבל עדויות מעצירים שאמרו שהם מסרו הודאות שווא בתקווה לשים קץ לחקירות.

עינויים מידי השב"כ גורמים לפגיעות גופניות ונפשיות, במהלך החקירות עצמן וזמן רב אחריהן. בין הפגיעות הגופניות שנגרמו ישירות במהלך חקירות, תיעד הוועד ראיות לאובדן הכרה, שינויים שברות, שטפי דם, קרעים בשרירים, דם בצואה, אובדן היכולת לאכול עצמאית, ואובדן זמני של התחושה בגפיים כתוצאה מכבילה הדוקה. עצירים רבים דיווחו כי לא יכלו ללכת אחרי חקירה, וכי כתוצאה מכך היה צורך לשאת אותם למקלחת בידי אחרים, או להוביל אותם בכיסאות גלגלים.

הערכות פורנזיות שבוצעו בהתאם לעקרונות "[פרוטוקול איסטנבול](#)" תיעדו אף הן נזקים נפשיים וגופניים ארוכי-הטווח כתוצאה מעינויים. בין הנזקים לבריאות הגוף תועדו פציעות ארוכות-טווח ברגליים ו/או בגב, שנגרמו על ידי שיטות קשירת עצירים בתנחות מעוותות, ונשירת שיער. בין התסמינים הנפשיים שתועדו על ידי מומחים היו דפרסונליזציה, פלאשבקים, סיוטים, חרדה ודיכאון.

מהות הפשעים

הפשעים הנטענים בפנייה זו נופלים לשלוש קטגוריות של פשעי מלחמה: א. פשעי עינויים או מעשים בלתי אנושיים אחרים בעלי אופי דומה, תוך עבירה על סעיפים 8(א)(2), 8(א)(3), 8(ב)(21) [לאמנת רומא](#); ב. גירוש או העברה לא חוקית של אוכלוסייה כבושה, תוך עבירה על סעיפים 8(א)(7), 8(ב)(8) [לאמנת רומא](#); ג. מניעת משפט הוגן, תוך עבירה על סעיף 8(א)(6) [לאמנת רומא](#). כל הפשעים הנטענים בזה מבוצעים בהקשר של הכיבוש ובזיקה אליו, ולכן קשורים לסכסוך מזוין בינלאומי ומהווים פשעי מלחמה. ניתוח זה אינו שולל את האפשרות שההתנהלות המתוארת בפנייה זו עשויה לעלות לכדי עבירות נוספות תחת אמנת רומא.

סמכות טריטוריאלית

הפשעים הנטענים נופלים תחת סמכותו הטריטוריאלית של בית הדין הפלילי הבינלאומי. מרכיבים מהותיים של פשעי העינויים, יחס בלתי אנושי ומשפיל, מניעת המשפט ההוגן וההעברה הכפויה, מתבצעים בתוך השטחים הפלסטיניים הכבושים. ההתעללות ומניעת המשפט ההוגן מתחילים בעת המעצר בשטחים וממשיכים בישראל. פשעי המלחמה של גירוש לא חוקי הוא בהגדרה פשע חוצה-גבולות, המתחיל בשטחים. זאת ועוד, ההוצאה הכפויה של קורבנות משטח תחת תחום שיפוט בית הדין הפלילי הבינלאומי לשטח שמחוץ לתחום שיפוט בית הדין תוכננה בכוונה תחילה כך שתקל על המשך ביצוע הפשעים.

בהקשר למקרים הנמנים בפנייה זו, יש להתייחס לכל שלוש הקטגוריות של פשעי מלחמה כשרשרת אירועים רצופה המתחילה בשטחים, ממשיכה בישראל, ולא פעם מסתיימת בשטחים. לכן, כל הפשעים הנטענים בפנייה זו עומדים בתבחיני תחום השיפוט של בית הדין.

חומרה

התכנון השיטתי של מעצרים, העברות כפויות ועינויים בדרגים הגבוהים הוא מרכיב מרכזי בחומרת הפשעים הנטענים. חוקרי שב"כ ישראלים מפעילים עינויים על פי תכנית שיטתית ומתוכננת מראש. מאז 1999 מסדיר המסמך הקרוי "[הנחיות רובינשטיין](#)" שיטה פורמלית של עינויים, הדורשת אישור ביורוקרטי מראש של פקידים בכירים. שיטה זו מוסדה מאז על ידי פקידי שב"כ בנהלים פנימיים שאושרו ונתמכו על ידי בג"ץ.

קורבנות השב"כ סומנו כמטרות לעינויים בשל זהותם כבני העם הפלסטיני המתגוררים בשטחים הפלסטיניים הכבושים, ללא אזרחות ישראלית. הם סומנו כמטרות על סמך עילות פוליטיות, גזעיות, לאומיות, אתניות או דתיות, מה שעולה לכדי סוג של הפליה ורדיפה, דבר המדגיח ביתר שאת את חומרתן של העבירות.

משלימות

כל התלונות שהוגשו על ידי 17 קורבנות העינויים שאותם מייצג הוועד, המהווים את הבסיס העובדתי של פנייה זו, נסגרו על ידי משרד המשפטים ללא העמדה לדין. הוועד והקורבנות לא עתרו לבית המשפט נגד החלטות מינהליות אלה, שנוסחו על מנת לחפות על מבצעי העינויים מפני מתן דין וחשבון, מאחר שבית המשפט העליון של ישראל כשל במתן צדק לקורבנות עינויים באמצעות המשפט הפלילי, ואף אישר את ההליך הביורוקרטי שבו מתבצעים העינויים. במסגרת העתירות [בג"צ 5722/12 אסעד אבו גוש ואח' נ' היועמ"ש](#) וכן [בג"ץ 9018/17 פארס טביש נ' היועמ"ש](#), שהוכרעו בתקופת הזמן הרלוונטית לחקירת ביה"ד בנושא המצב בפלסטין, סמך בג"ץ את ידו על שימוש השב"כ בעינויים. בית המשפט פסק כי "האמצעים הפיזיים" שנקטו נגד אבו גוש וטביש אינם עולים לכדי עינויים, והרחיב את טווח המצבים שבהם נחשבים אמצעים אלה ללגיטימיים, ובכך נהג בסלחנות כלפי ההליך שבו השב"כ מקבל אישור מראש להשתמש בהם. בפועל, הכשיר בג"ץ מנגנון משוכלל שסיפק לשב"כ חסינות הרמטית, ובכך הפך לחלק פעיל מההפרה השיטתית של ישראל את חובותיה על פי המשפט הבינלאומי. כתוצאה מכך, צדק עבור קורבנות פשעי המלחמה המתוארים בפנייה זו, אינו זמין בישראל כיום.

נושא היעדר האחריות השיטתית של ישראל הועלה במנגנוני זכויות אדם בינלאומיים שונים. אם נזכיר את ההתייחסות האחרונה בלבד, הרי [שבהערותיה המסכמות של וועדת האו"ם לזכויות האדם](#), במסגרת הסקירה התקופתית החמישית של מדינת ישראל ממרץ 2022, ציינה הוועדה את דאגתה העמוקה בשל "דיווחים על השימוש הנרחב והשיטתי של סוהרי שירות בתי הסוהר וכוחות הביטחון הישראליים בעינויים והתעללות נגד פלסטינים, ובכלל זה ילדים... במיוחד... השימוש באלימות פיזית ופסיכולוגית, מניעת שינה, תנוחות לחץ ותקופות בידוד ממושכות, כולל נגד ילדים ועצירים מוגבלים שכלית או פסיכו-חברתית". וועדת האו"ם לזכויות האדם הזכירה גם "שיעור נמוך מאד של חקירות פליליות, העמדה לדין והרשעות הנוגעות לטענות בדבר עינויים והתעללות".

אינטרס הצדק

באשר למצב בפלסטין כבר מצא משרד התובע כי "אין סיבות מהותיות לסבור שחקירה לא תשרת את אינטרס הצדק". אכן, חקירת הפשעים המופיעים בפנייה זו חיונית עבור צדק לקורבנות העינויים, ולכל תושבי פלסטין וישראל באשר הם. ניתוק פשעים אלה מטענות אחרות הנוגעות למצב בפלסטין יוביל לחקירה לא הוגנת ושרירותית, שבה חלק מהקורבנות יוכרו ככאלה על ידי בית המשפט והקהילה הבינלאומית, ואילו אחרים ייתקלו בהתעלמות והשתקה.

הוועד נמצא בקשר עם הקורבנות אשר עדויותיהם מהוות את הבסיס העובדתי של פנייה זו. אלה הביעו בפני הוועד את רצונם המפורש לדרוש צדק בפני בית הדין הפלילי הבינלאומי, במאבקם לממש את זכויותיהם הבסיסיות ביותר, מאבק אשר נתקל עד היום למרבה הצער בהתעלמות. אנו מזמינות את משרד התובע להיכנס לדיאלוג עם הקורבנות, וכן עם הוועד ועם ארגונים דומים, ובכללם פלסטיניים, המייצגים את הקורבנות בקהילה המקומית.

כארגון ישראלי, הוועד אינו מקל ראש בפנייה לבית הדין הפלילי הבינלאומי; אנו מודעות היטב למחיר שייתכן שיהיה על הארגון וחבריו לשלם, מבחינה ציבורית ואחרת, על עצם הפנייה לבית הדין. אף על פי כן, הגורמים המגישים פנייה זו עומדים מאחורי המסר שביסודה: הרשויות הישראליות נוקטות בימים אלה עינויים שיטתיים נגד פלסטינים, במהלך מעצרים וחקירות; בשעה

שמערכת המשפט הישראלית, ובכללה בתי המשפט בישראל, הוכיחה כי אינה מוכנה ואינה מסוגלת לדרוש דין וחשבון ממענים - מצב שמותיר את הקורבנות, לקוחותינו ומוטבינו, ללא סעד יעיל וללא גישה לצדק. על רקע זה, לא נותרה לנו ברירה אלא לפנות לבית הדין הפלילי הבינלאומי, כערכאה של המוצא האחרון.